

LAATUMAA

Tonttikauppa

Liiketoimintamuodossa tapahtuvaa matkailualueiden kehittämistä ja lomatonttikauppaa jatketaan ohjelmakaudella. Alueiden kehittämissuunnitelmat, yleiskaavat ja niihin pohjautuvat asemakaavat ohjaavat alueiden kehittämistä.

Metsähallituksen ranta-alueita kaavoitetaan ja jalostetaan Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteiden mukaisesti. Ensisijaisesti Metsähallitus osallistuu kuntien käynnistämiin yleiskaavoihin valtion rantojen osalta. Omia ranta-asemakaavahankkeita käynnistetään markkinalähtöisesti, mikäli alueelle ei ole näköpiirissä yleiskaavoitusta.

Tonttien myynnin määrälliset tavoitteet johdetaan omistajan asettamien taloudellisten tavoitteiden pohjalta. Tontteja markkinoidaan edelleen perinteisinkin keinoin, mutta enenevässä määrin sähköisesti.

Metsähallituksen kämppien vuokraustoiminta jatkunee nykyisessä muodossa välitystoimintana. Kainuun retkeilyalueiden eräkeskusten (Hossa, Oulujärven Manamansalo) liiketoiminta ja rakennukset on vuokrattu matkailuyrittäjille ja vuokrattaneen jatkossakin sopimusten päättyessä.

Metsähallitukselle tarpeettomien rakennusten realisointia jatketaan.

Maakauppa

Laatunmaa tekee Metsähallituksen kaikki kiinteistökaupat. Toteutustapana ovat myynnit, ostot ja vaihdot.

Vuosittaiset maanmyyntitavoitteet Kainuussa pohjautuvat Metsähallitukselle asetettuihin tuloutusvaatimuksiin. Myynti keskittyy erityisesti pienialaisiin valtion maista irrallisiin maa-alueisiin, mutta suurempiakin kokonaisuuksia myydään tuloutustavoitteiden niin vaatiessa.

Laatunmaa hankkii maa-alueita toimeksiannoista Metsähallituksen metsätalouden käyttöön sekä puolustusvoimien käyttöön, luonnonsuojelutarkoituksiin ja metsäntutkimuksen tarpeisiin.

Kauppatoiminnan keskeisenä tavoitteena on valtion maa- ja vesialueiden kiinteistörakenteen parantaminen. Kauppatoiminnalla vastataan myös paikallisen elinkeinoelämän maatarpeisiin.

Tuulivoima

Metsähallituksen rooli tuulivoimatuotannossa on Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion alueiden varaaminen ja jalostaminen tuulivoimatoimintaan sopiviksi, aktiivinen hankekehitys ja alueiden vuokraus kilpailutukseen perustuen. Kivivaara- Peuravaaran hanke Hyrynsalmella ja Suomussalmella on etenemässä toteutusvaiheeseen, ja hanke rakennetaan arviolta 2016- 2017. Kajaanissa sijaitsevan Piiparinmäen ja Murtomäen hankkeen kaavoitus jatkuu.

Tuulivoimaan liittyviä mahdollisuuksia muilla Metsähallituksen hallinnassa olevilla maa-alueilla selvitetään edelleen muun muassa meneillään olevan Kainuun tuulivoimamaakunta-kaavoituksen yhteydessä.

Turveasiat

Metsähallitus vuokraa ja myy turvemaita harkitusti kysynnän mukaan. Turvetuotannon kannalta keskeinen periaate on, että soita merkittävästi muuttava uusi maankäyttö kohdennetaan ojitetuille tai luonnontilaltaan muuten merkittävästi muuttuneille soille ja turvemaille

Soiden ja turvemaiden maankäyttöhankkeiden, kuten uusien turvetuotantoalueiden käyttöönotossa noudatettavat tärkeimmät säädökset ja periaatteet ovat:

- valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
- valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä
- kansallinen suostrategia
- uusi ympäristösuojelulaki

Turvemaiden maankäyttöön vaikuttavat Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelman linjaukset sekä Metsähallituksen omat päätökset.

Maa-ainesasiat

Vuonna 2013 tapahtuneen Morenia Oy:n liiketoiminnan myynnin seurauksena Metsähallituksen kiviainesliiketoiminnan konsepti on muuttunut eikä Metsähallitus enää itse jalosta tai toimita kiviaineita asiakkaille. Toiminta on osa Metsähallituksen liiketoimintaa, mutta entistä selkeämmin roolina on olla edellytyksien luoja toimiville markkinoille. Käytännössä Metsähallituksen rooli on kartoittaa ja tutkia hallinnassaan olevia maa-ainesvarantoja, tarvittaessa luvittaa niitä sekä myydä ja vuokrata maa-ainesalueita. Omaa käyttöä varten kiviaineita jalostetaan metsäautoteiden rakentamista, ylläpitoa ja peruskorjausta varten.

Kiviainesliiketoiminta keskitetään Metsähallituksessa vaiheittain Laatumaa. Laatumaa tekee kauppaa kiviainesvarannoista siten, että kaikilla alan toimijoilla olisi mahdollisimman tasapuoliset mahdollisuudet päästä hyödyntämään Metsähallituksen alueita.

Kainuussa kiviainestoiminnassa nousevat esille erityisesti syrjäseutujen kiviainestarpeiden tukeminen sekä maakunnan runsaiden teollisuusmineraali- ja luonnonkivivarantojen hyödyntämisen edistäminen. Laatumaa aloitetaan hanke Metsähallituksen maiden kiviainesvarantojen tuntemuksen lisäämiseksi, jolla edesautetaan myös Kainuun maanpinnan alaisten luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä.

Kiviainesvarantojen luovutuksissa otetaan ympäristöarvot korostetusti huomioon. Myönnettäessä tutkimuslupia mahdollisille uusille ottoalueille maisema-, suojelu- ja kulttuuriarvot sekä mahdolliset muut maankäyttötarpeet selvitetään perusteellisesti ja ne huomioidaan tarvittaessa lupa-alueiden rajauksissa. Otto-oikeuksien luovutussopimuksissa on Metsähallituksen asettamia erityisiä ehtoja ottotoiminnalle. Tämän lisäksi maa-ainesviranomaisen myöntämässä maa-ainesten ottoluvassa ja mahdollisessa ympäristöluvassa asetetaan maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisia vaatimuksia, joita viranomainen valvoo.

METSÄTALOUS

Maankäyttö

Maanmyynti vähentää metsätalousmaan pinta-alaa. Määrä riippuu vuosittaisista budjettitavoitteista. Retkeily- ja matkailumetsäluokitus yhtenäistetään suunnittelukaudella vastaamaan muualla maassa käytössä olevaa luokitusta. Valtio-omistajan tekemät mahdolliset maankäyttöpäätökset toteutetaan suunnitelmakaudella. Soidensuojelun täydennysohjelma ulottuu myös Kainuuseen. Joihinkin erityiskohteisiin tehdään tarkennuksia.

Hakkuumäärä

Metsäteollisuuden lähiajan investoinnit lisäävät puunkäyttöä merkittävästi Suomessa. Puun kysyntä lisääntyy lähivuosina myös Kainuussa. Metsähallituksen hakkuusuunnite on suunnittelukaudella tasolla 1,35 - 1,45 milj. m³/v. Uudistamis-pinta-ala on 4700 ha/v ja kasvatushakkuuala 12 000 ha/v. Hakkuiden määrä vähenee hieman Suomussalmella ja lisääntyy Keski- ja Etelä-Kainuussa.

Tiestö

Tieverkko Kainuussa on lähes valmis. Pääpaino tienpidossa on teiden kunnossapidossa ja tavoitteena on peruskorjausvälin pidentäminen. Kuhmon metsätiimin alueella siirrytään vuonna 2015 Puolangan tapaan tienpidon alueurakointiin, jossa alueurakoitsija vastaa itsenäisesti tienpidosta. Kainuun alueen siltojen kantavuudet on kartoitettu ja valtaosa nykyisistä silloista kestää kuorma-autojen nousset kokonaispainot.

Vesiensuojelu

Vesiensuojelussa otetaan käyttöön valuma-alue-suunnittelun menetelmä, jonka avulla metsätalouden toimenpiteiden kokonaisvaikutuksia vesistöihin pyritään minimoimaan. Lisäksi vesiensuojelussa hyödynnetään laserkeilauksen avulla tuotettuja tarkkoja maaston pintamalleja. Metsätalous seuraa aktiivisesti vesistökuormituksen määrää mm. auditointien ja ympäristöseurantojen avulla. Puunkorjuu ja metsänhoitotyöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että toimenpiteiden vaikutus ympäristöön on mahdollisimman vähäinen.

Maisema

Maiseman merkitys metsien käsittelyssä korostuu maisemallisesti herkillä kohteilla. Vesistöt ja vesimaisema otetaan huomioon monikäyttömetsien käsittelyssä herkillä kohteilla, kuten matkailullisesti tärkeillä alueilla ja saarimetsissä. Yhtenä keinona maiseman huomioimisessa on erikoishakkuiden käyttö herkillä alueilla. Käsittelyillä voidaan vaikuttaa sekä lähi- että kaukomaisemaan ja pyritään näin luomaan paitsi elinvoimainen ja kaunis, mutta myös tuottava monikäyttömetsä.

Uudet suunnittelu- ja toiminnan ohjausjärjestelmät

Laserkeilatun metsävaratiedon käyttö sekä uuden suunnittelujärjestelmän, Silvian, käyttöönotto muuttaa ja tehostaa toimenpidesuunnittelua. Puuston arvioinnin asemesta maastosuunnittelua voidaan kohdistaa tarkentamista vaativiin seikkoihin kuten esimerkiksi maiseman tai monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden huomioimiseen. Puunkorjuun- ja kuljetuksen sekä metsänhoidon puolella otetaan käyttöön uudet toiminnanohjausjärjestelmät, Ohjas, Logforce ja Woodforce.

Kulttuurikohteet

Kainuun alueen kulttuuriperintöinventointi päättyi vuonna 2015. Inventointi luo hyvän pohjan kulttuuriperintökohteiden huomioimiseen monikäyttömetsien käsittelyn toimenpidesuunnittelussa.

Metsienkäsittely

Uudet metsienkäsittelyohjeet on otettu käyttöön v. 2014. Monikäyttömetsät pidetään hyvässä ja tuottavassa kunnossa. Huonolaatuisia metsiä voidaan uudistaa ennen tavoiteltua keskiläpimittaa, mikäli puuston laatu ei johda tavoiteltuun tukkisaantoon. Erityishakkuiden käyttöä lisätään maiseman ja virkistyskäytön kannalta herkkillä kohteilla. Alueen taimikot hoidetaan ajallaan. Poronhoitoalueella monikäyttömetsätaloutta harjoitetaan yhteistyössä paikallisten paliskuntien kanssa.

Metsiä lannoitetaan lannoitusohjelman mukaisesti. Terveyslannoitustarpeet voidaan selvittää ravinneanalyyysien avulla.

Uudet metsänhoito-ohjeet muuttavat turvemaiden käsittelyjä merkittävästi ja vähentävät kunnostusojitusmäärää. Kunnostusojitukset kohdistetaan tuottavimmille kasvupaikoille. Ojitetut rämeet jaetaan aktiivisesti kasvatettaviin, joiden kasvu on yli 2 m³/ha/v, passiivikohteisiin, joiden kasvu on 1-2 m³/ha/v ja kitumaihin. Passiivikohteilla metsät uudistetaan luontaisesti tai kasvatetaan eri-ikäisrakenteisena. Kitumailta voidaan poistaa puustoa ja jättää kohde ennallistumaan.

Riista-asiat otetaan huomioon monikäyttömetsien toimenpidesuunnittelussa ja käsittelyssä. Riistan elinympäristöjä hoidetaan aktiivisesti, mm. ennallistamalla riekkosoita. Monikäyttömetsien uudistusaloilla ja korjuun ennakkoraivuksessa vältetään tarpeetonta aliskasvillisuuden raivaamista.

Kiinteistöt

Rakennuskiinteistöjen määrää vähennetään suunnitelmallisesti yhteistyössä Laatumaa kanssa.

LUONTOPALVELUT

Luontopalvelut avaa ovia suomalaiseseen luontoon luonto- ja eräharrastusten kautta ja tuottaa elämyksiä ja hyötyjä luonnossa liikkujille ja alueille. Luontopalvelut tuo asiantuntemuksensa mukaan maankäyttö- ja metsienkäsittelypäätöksiin. Kainuun rikas kulttuuriperintö kiinnostaa ja sitä nostetaan esille. Valtion budjettitilanteen mukaan luontopalvelut käyttää resurssinsa tehokkaasti ja kustannustietoisesti. Yhtenä esimerkkinä tästä ovat uudet tietojärjestelmät (SASS, SATJ, SAKTI, LajiGIS, Silvia), joiden käyttöönoton tavoitteena on se, että aineistot ja dokumentit ovat saatavilla muussakin ympäristöhallinnossa.

Suojelualueiden hallinta

Luontopalvelut edistää suojelualueiden säädösvalmistelua, jonka tuloksena on Kainuun luonnonsuojeluohjelmakohteiden lakisääteinen perustaminen asetuksilla. Suojelukiinteistöjä muodostetaan ja suojelualueiden rajojen merkintää tehdään resurssien sallimissa rajoissa.

Suunnitelmakaudella valmistuvat molempien Kainuussa sijaitsevien valtion retkeilyalueiden, Hossa ja Oulujärvi, hoito- ja käyttösuunnitelmat (Oulujärven työ alkaa keväällä 2015).

Maankäytön ohjauksessa ja suunnittelussa huolehditaan luonnonsuojelualueisiin kohdistuvien intressien yhteensovittamisesta ja luonnonsuojelualueiden edunvalvonnasta erityisesti tuulivoimapuisto- ja kaivoshankkeiden yhteydessä.

Suojelualueiden tilan seuranta toteutetaan ja luonnonsuojelualueisiin kohdistuvia uhkia ennakoidaan tekemällä lisääntyvässä määrin Natura-alueiden tilan arviointeja.

Luontomatkailu ja luonnon virkistyskäyttö

Luontomatkailussa ja luonnon virkistyskäytössä korostuu lähivuosina kaksi asiaa: yhteistyö yrittäjäsektorin kanssa ja palvelurakenteen muutos vastaamaan hoidon resursseja sekä asiakkaiden ja yhteistyökumppanien muuttuvia tarpeita.

Luontopalvelut jatkaa hyvää ja tuloksekasta yhteistyötä luontomatkailun kehittämisessä. Yhteistyö on tuottanut mm. yhteistyösopimukset noin 30 luontomatkailuyrityksen kanssa. Yhteinen kehittäminen toteutuu todennäköisimmin hankkeiden kautta, eli luontopalvelut on aktiivinen hanketoimija tulevaisuudessakin.

Lähivuosina tarkistetaan maastopalvelujen määrä ja sijainti vastaamaan nykyistä käyttöä ja rakenteiden ylläpitoon käytössä olevia resursseja. Vuosikymmenten aikana muotoutunut retkeilyn palveluvarustus on monin paikoin paitsi elinkaarensa päässä, usein myös väärässä paikassa ja/tai vähällä käytöllä. Maastopalveluja on myös ylläpito- ja huoltoresursseihin nähden liikaa. On tarpeen luopua joistain kohteista ja suunnata hoidon ja ylläpidon resurssit tärkeimmille paikoille. Täten taataan kärkikohteiden jatkuva vetovoimaisuus ja kehittämismahdollisuudet.

Maastopalvelut keskitetään pääsääntöisesti suojelu- ja retkeilyalueille, tietyille luonnon ja kulttuurin kannalta merkittävälle nähtävyyksikohteille, käytetyimmille reiteille. Eräpalvelujen – kalastus, metsästys – tarpeet otetaan huomioon, onhan Kainuu maankuulu erästälymaakunta. Työ tehdään luontopalvelujen sisäisen valmistelutyön pohjalta yhteistyössä luontokohteiden käyttäjien – luontomatkailuyrittäjät, paikalliset asukkaat, yhdistykset – kanssa.

Luontopalvelut tekee tiivistä yhteistyötä Venäjän puolen suojelualueita hoitavien tahojen kanssa. Ystävyyspuisto Kuhmassa ja Kostamuksen luonnonpuisto ovat yhdessä Ystävyyspuiston luonnonsuojelualue, ensimmäinen ns. puistopari Suomen itärajan yli. Toinen kumppanuus on syntymässä Kalevalapuistojen välille (Suomussalmi – Vuokkiniemen seutu). Yhdessä kehitetään yleisöpalveluja ja toimintatapoja. Työhön tullaan hakemaan rahoitusta CBC –ohjelmasta.

Pitkään vireillä ollut Kalevalapuisto perustettiin Suomussalmelle viimein keväällä 2014. Puistoa juhlitaan vuoden 2015 aikana.

Lähivuosien muita kehittämisalueita ovat

- Luonnossa liikkujien määrän lisääminen monipuolisen viestinnän ja motivaation kautta (mm. luonnossa liikkumisen terveys- ja hyvinvointivaikutusten esilletuonti ja demonstrointi)
- kansainvälisten matkailijoiden palveluiden parantaminen
- yhteinen tuotekehittely yrittäjien ja muiden palveluntarjoajien kanssa

Eräpalvelut

Tavoitteena on eräpalvelujen järjestäminen ja kehittäminen valtion mailla ja vesillä asiakaslähtöisesti ja suomalaisen eränkävynnin perinteitä kunnioittaen.

Kalastus

Valtion vesien kalastusjärjestelyt ja kalaveden hoito toteutetaan kalakantojen kestävä, kannattava ja monipuolinen hyödyntäminen, sekä eri käyttäjien tarpeet huomioiden.

Ammattikalastuksen harjoittamisen edellytykset turvataan ja niitä pyritään aktiivisesti parantamaan mm. yhdessä osakaskuntien ja kalatalousalueiden kanssa tehtävällä yhteissuunnittelulla ja sijainninhjauksella. Tavoitteena on turvata ammattikalastajille elinkeinon harjoittamisen kannalta riittävät kalastusoikeudet.

Pyydyskalastuksen jatkuminen turvataan huomioiden muuttuvan kalastuslainsäädännön reunaehdot. Raputaloudessa tavoitteena on jokirapukantojen suojele ja elvyttäminen pyyntikelpoisiksi.

Virkistyskalastuskohteita kehitetään vastaamaan paremmin nykyistä kysyntää ja kalastajien arvomaailmaa. Kalastuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja kestävästi alueelle luontaisia kalakantoja. Pyyntikokaisen kirjolohen istuta- ja ongi kohteita, joiden matkailullinen merkitys on vähäinen, tullaan vähentämään ja luonnonkalakohteita lisäämään. Myös muiden kuin lohikalajien kalastuskäyttöä edistetään. Kehittyvät kalastuskohteet luovat osaltaan mahdollisuuksia elinkeinotoiminnalle.

Kalavesien hoito

Kalavesien hoito on suunnitelmallista, perustuu tarpeeseen ja hoitotuloksia seurataan systemaattisesti. Kalojen luontaista elinkiertoa ja lisääntymistä tukevan elinympäristöjen ylläpidon, hoidon ja kunnostuksien merkitys lisääntyy, mutta kalastoa ylläpitäviä ja vahvistavia kalanistutuksia tehdään myös tarpeen mukaan. Kalastusjärjestelyillä turvataan kalakantojen elinvoimaisuus.

Metsästys

Järjestetään metsästysmahdollisuudet valtion maille ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästi. Kestävyuden ehdoilla selvitetään sekä otetaan käyttöön keinoja metsästysmahdollisuuksien paremmalle hyödyntämiselle.

Riistan elinympäristöjen hoito

Riistan elinympäristöjen hoitoa jatketaan ja toimintamallia kehitetään edelleen. Keskeisessä roolissa ovat kanalintujen poikueympäristöt, josta tärkeimpänä korvet sekä riekon pesimäsuot ja vesilintukosteikat. Tavoitteena on vakiinnuttaa riistan elinympäristöjen hoito kiinteäksi osaksi talousmetsien käyttöä ja hoitoa. Edistetään muuta riistanhoitoa hakien vaikuttavimpia riistanhoitomenetelmiä.

Erävalvonta

Erävalvonnalla tuetaan kestävä, laillista ja luvallista luonnon käyttöä. Pyritään turvaamaan erävalvonnan resurssit vähintään nykytasolla. Kehitetään edelleen erävalvonnan viranomaisyhteistyötä sekä valvonnan yhteistoimintaa riistakonsernin ja kalatalouden toimijoiden kanssa, ja parannetaan valvonnan näkyvyyttä.

Maastoliikenne

Moottoriajoneuvolla liikkuminen maastossa ohjataan ensisijaisesti virallisille moottorikelkkailureiteille, moottorikelkkaurille sekä muille vakiintuneille maastoliikenneurille. Kansalaisen perusteltu maastoliikenne järjestetään sujuvasti, ja se aiheuttaa mahdollisimman vähän vahinkoa muille kansalaisille ja ympäröivälle luonnolle.

Lähi vuosina on ratkaistava, miten moottorikelkkaurien ylläpito hoidetaan. Uria on Metsähallituksen alueilla Kainuussa 1280 km. Tulevaisuudessa niiden ylläpito nykymallilla on mahdotonta. Moottorikelkkaurien hoidon nykytilasta ja tulevaisuudesta on Metsähallituksessa käynnissä selvitystyö, ja ratkaisuja on saatava aikaan yhteistyöllä kuntien ja urien käyttäjien kanssa nopeasti.

Luonnonsuojelu

Natura-alueiden maaluontotyyppi-inventoinnit saatetaan loppuun ja sisävesien luontotyyppien inventointi aloitetaan. Samalla lisätään tietoisuutta vesiensuojelusta. Metsiä ennallistetaan polttamalla Paahde-Life -hankkeessa vuosina 2015–2020 yhdeksällä kohteella. Näin lisätään elinympäristöjä uhanalaisille palo- ja paahdelajeille ja luodaan palon jälkeen luontaisesti kehittyviä metsiä. Luonnonhoito-Life -hankkeessa aloitettu lehtojen hoito saatetaan loppuun kahdella kohteella ja niittokohteiden hoitoa jatketaan. Perinnebiotooppien vähenemisen ja niiden lajiston uhanalaistumisen haasteeseen vastataan selvittämällä hoidon lisätarpeita. Metsien monimuotoisuusohjelma Metson toteutus jatkuu vuosina 2014–2025.

Yhteistyönä luontopalvelujen ja metsätalouden kesken tehdään kiireellisesti suojeltaville ja erityisesti suojeltaville lajeille rajauksia monikäyttömetsissä ja retkeilyalueilla. Kainuun maakotkien pesimätiedot päivitetään. Niukentuneita budjettivaroja täydennetään hankerahoituksella. Hankkeita valmistellaan mm. lajisuojeluun ja elinympäristön kytkeytyneisyyteen liittyen.

Kulttuuriperintö

Kainuun rikas kulttuuriperintö halutaan nostaa asukkaiden ja maakunnassa matkailevien tietoisuuteen lisäämään kotiseutuylpeyttä ja matkailukohteiden vetovoimaa. Tähän on entistä paremmat edellytykset lisääntyneen ammattitaidon, inventointitiedon ja yleisen kiinnostuksen kasvun myötä. Vetovoimaisimmat muinaismuistokohteet ovat Kajaanin linnanrauniot, Hossan Värikallio ja Juntusrannan (Suomussalmi) Kalmosärkki. Nähtävyyksiä ovat myös arvokkaat rakennusperintökohteet. Saarijärven aarnialueen Hallan jääkäripirtti (Hyrynsalmi/Suomussalmi) ja Tiaisen torppa (Puolanka), samoin kuin Elimyssalon suojelualueella (Kuhmo) sijaitsevat Levä- ja Latvavaaran erämaatilat. Erilaisin tapahtumin lisätään näiden kohteiden vetovoimaa.

Kajaanin linnanraunioiden siirrettyä luontopalveluiden hoitoon olemme vahva tekijä myös maakunnan pääkaupungissa.